

KlachtenCommissie Onvrijwillige Zorg (KCOZ)

Beslissing inzake de klacht van

<naam klager>

Over

Trajectum, <locatiennaam>

DE PROCEDURE

De Klachtencommissie Onvrijwillige Zorg (hierna kortheidshalve aangeduid als de commissie) heeft kennisgenomen van de klachtbrief van <naam, verder ook te noemen: klager> gedateerd op 31 augustus 2021. De klacht betreft de toepassing van onvrijwillige zorg in het kader van art. 15 Wet Zorg en Dwang (Wzd).

Trajectum (verder ook te noemen: de zorgaanbieder of de verweerder) heeft de klacht op 20 september 2021 ter behandeling doorgestuurd aan de commissie.

De commissie heeft de zorgaanbieder de gelegenheid gegeven om op de klachten te reageren. Het verweerschrift heeft de commissie op 5 oktober 2021 ontvangen. Partijen hebben kennisgenomen van elkaars stukken.

De hoorzitting vond plaats op 13 oktober 2021. De commissie heeft een online zitting gehouden ter bespreking van de klacht. Aan de online zitting namen deel: klager bijgestaan door _____, cliëntvertrouwenspersoon (CVP), _____ (mentor van klager), en namens de zorgaanbieder: _____ (psychiater), _____ (orthopedagoog) en -een deel van de zitting- _____ (afdelingsmanager).

FEITEN EN OMSTANDIGHEDEN

De commissie gaat op grond van het beschrevene in het klaagschrift en verweer en hetgeen ter zitting naar voren is gekomen uit van de volgende feiten.

Klager verblijft sinds 2010 bij Trajectum op <locatiennaam>. De eerste twee jaar met een forensische zorgtitel en nadien op grond van een rechterlijke machtiging ex wet Bopz en thans met een rechterlijke machtiging ex Wzd. Klager heeft zich op 7 juni 2021 onttrokken en werd op 9 juni 2021 door de politie teruggebracht naar de locatie.

Klager is bij terugkomst met overmacht vanuit de politiebus gesepareerd. De separatie heeft geduurd tot 15 juni 2021. Tijdens de separatie zijn tevens andere vormen van onvrijwillige zorg toegepast waarover ook geklaagd wordt, te weten fixatie (fysiek en materieel), medicatie en cameratoezicht.

DE KLACHT

De klacht betreft, zakelijk en verkort weergegeven:

- I) besluit tot toepassing van vormen van onvrijwillige zorg (separatie, fixatie, medicatie en cameratoezicht) van 9 juni tot en met 15 juni 2021 in het kader van art. 15 Wzd
- II) onjuiste/onzorgvuldige uitvoering van de separatie

Klager verzoekt de commissie 1000 euro schadevergoeding toe te kennen voor het leed dat hem is aangedaan.

Ad I) besluit tot toepassing van onvrijwillige zorg (separatie, fixatie, medicatie, cameratoezicht) van 9 juni tot en met 15 juni 2021 in het kader van art. 15 Wzd

Klager stelt dat er bij hem geen sprake was of is van een psychose. De medicatie die hem werd toegediend vanwege een psychose had dan ook achterwege moeten blijven. Klager erkent wel dat hij op 9 juni 2021 heel erg boos was en vernielingen heeft gepleegd toen hij in de politiebus zat en merkte dat ze hem terugbrachten naar <locatiennaam>. Hij zit al heel lang in <locatiennaam> en ervaart daar geen toekomstperspectief. Dat was de reden dat hij er was weggelopen en niet meer terug wilde.

De separatie en de andere noodtoepassingen hadden geen zes dagen hoeven duren; klager was al vrij snel niet meer boos. Hij is gefixeerd door hem met doeken in te wikkelen en vanwege zijn zwakke conditie en pijn in zijn lichaam was het langdurig onmogelijk zich te bewegen, kon hij niet eten en drinken en niet naar het toilet gaan.

Ad II) onjuiste/onzorgvuldige uitvoering van de separatie

Diverse regels met betrekking tot separatie zijn niet of niet juist toegepast; klager heeft ondanks herhaald vragen tijdens de separatie zijn advocaat niet mogen bellen. Ook kreeg hij geen pen en papier toen hij daar om vroeg. Verder dient er elke 30 minuten contact met een medewerker plaats te vinden en dat is niet gebeurd. De klok deed het aanvankelijk niet zodat klager niet wist hoelang hij al in de separeer verbleef. Pas toen hij hier wat van zei is de klok gemaakt. Bij separatie mag men volgens de regels van Trajectum de eigen kleren aanhouden maar klager mocht dat niet. De separatie is niet met klager geëvalueerd en de mentor is te laat geïnformeerd over de toepassing van noodmaatregelen.

HET VERWEER

Verweerders hebben, zakelijk en verkort weergegeven het volgende naar voren gebracht.

Ad I) besluit tot toepassing van onvrijwillige zorg (separatie, fixatie, medicatie, cameratoezicht) van 9 juni tot en met 15 juni 2021 in het kader van art. 15 Wzd

Bij terugkomst na de onttrekking op 9 juni 2021 was er sprake van forse dreiging en agressie bij klager. Door vernieling in de politiebus had hij zich een scherp voorwerp verschaft (stuk afgebroken plexiglas). Hij schreeuwde onafgebroken, was dreigend in taalgebruik en liet zich niet kalmeren. Er werd politieversterking opgeroepen alvorens klager uit de bus gelaten werd en door het ACH+ team en de politie met overmacht overmeesterd kon worden. Hij bleef zich verzetten en werd met banden gefixeerd in buikligging. Vanwege de heftige agressie en een psychotische opwindingsstoestand is antipsychotische noodmedicatie toegediend (intramusculair). Nadat klager rustiger werd is hij door het ACH plus team naar de separeerruimte gedragen, gefixeerd in dekens die bij het verlaten van de separeer alleen om zijn benen werden gelaten, zodat hij er zelf weer uit kon komen.

De maatregelen die zijn ingezet (fysieke fixatie, medicatie, verblijf in separeer, cameramonitoring en mechanische fixatie) zijn allen beoordeeld door de WZD functionaris en akkoord bevonden.

Ad II) onjuiste/onzorgvuldige uitvoering van de separatie

Er is volgens protocol gefixeerd en (model) gesepareerd. Een scheurhemd en cameratoezicht werd, gezien het toestandsbeeld noodzakelijk geoordeeld uit veiligheidsoverwegingen. Klager wilde aanvankelijk niet eten en drinken uit angst vergiftigd te worden. Hij klaagde over pijn in zijn lichaam en stijve spieren. Hij kon zich wel bewegen maar weigerde zich om te draaien. Hij kreeg aanwijzingen hoe hij uit de windsels kon komen maar weigerde dit. Pas na verloop van dagen was er weer een samenwerking en werkrelatie mogelijk.

Een regel op basis waarvan elke 30 minuten cliënt moet worden bezocht, zoals door klager is aangevoerd, is verweerders niet bekend. Klager is wel ieder uur bezocht en daarnaast was er cameratoezicht. Indien nodig werd klager frequenter bezocht.

Er heeft wel een evaluatie plaatsgevonden over de situatie bij terugkeer en insluiting en de inzet van politie en ACH plus team met het behandelteam. Het is volgens verweerders niet gebruikelijk dat een cliënt aansluit bij een dergelijke evaluatie.

Op 11 juni heeft klager aangegeven dat hij zijn advocaat wilde bellen. Er is hem gezegd dat er eerst een gesprek met de psychiater nodig zou zijn voordat hij kon bellen. Dit gesprek weigert hij evenals het accepteren (inname) van antipsychotica (Olanzapine, smelttablet 20 mg wat een absolute voorwaarde voor deseparatie was. Er is met hulp van begeleiding wel een poging ondernomen om de advocaat te bellen, maar het nummer bleek niet correct. Begeleiding heeft op 12 juni medegedeeld dat in het weekend de advocaat niet bereikbaar was en dat op maandag opnieuw contact kon worden gelegd.

Op 12 juni weigerde klager nog steeds in gesprek te gaan over medicatie, hij at niet, dronk nog onregelmatig en wilde alleen voorverpakt drinken omdat hij nog waanideeën had over vergiftiging. Hij vervuilde de separeer met urine en ontlasting. Klager kreeg deze dag uit veiligheidsoverwegingen geen pen en papier om klacht in te dienen toen hij daar om vroeg. Op dat moment was alleen maar contact mogelijk via het luikje in de deur van de separeer. Ingeschat werd dat een pen als steekwapen kon worden gebruikt.

Daarnaast was klager vanuit het verleden bekend met een poging tot suicide. Ook vanuit dit oogpunt werd het niet veilig geacht om een pen te overhandigen.

Op zondag 13 juni nam klager zijn antipsychotica in en konden luchtmoment worden aangeboden in het kader van deseparatie. Cliënt heeft deze dag zelf zijn advocaat mogen bellen maar kreeg geen gehoor. Op maandag 14 juni kon deseparatiebeleid ingezet worden en mocht klager eigen kleren weer dragen, luchtmomenten onder begeleiding van ACH plus. Deze dag heeft klager gebeld met mentor en advocaat. Hij heeft niet gevraagd om contact met de CVP te leggen.

Op dinsdag 15 juni kon klager terug naar de afdeling.

OVERWEGINGEN EN CONCLUSIES

De commissie overweegt dat klager bij Trajectum verblijft op basis van een rechterlijke machtiging op grond van de Wzd en dat er in casu sprake was van onvrijwillige zorg in het kader van een onvoorziene (nood) situatie (art. 15 Wzd). De klacht is derhalve ontvankelijk en de commissie bevoegd om de klacht over te beoordelen (artikel 55 lid 1 sub d Wzd).

Ad I) besluit tot toepassing van onvrijwillige zorg (separatie, fixatie, medicatie, cameratoezicht) van 9 juni tot en met 15 juni 2021 in het kader van art. 15 Wzd

De commissie overweegt dat er van 9 tot en met 15 juni sprake was van een dermate risicovolle situatie, voortkomend uit het toestandsbeeld van klager, dat de toepassing van vormen van onvrijwillige zorg proportioneel, subsidiair en doelmatig was. De separatie, fixatie, medicatie en cameratoezicht waren complementair, en gezamenlijk noodzakelijk om ervoor te zorgen dat er weer een veilige situatie ontstond waardoor klager kon terugkeren op de afdeling.

Gebleken is dat er dagelijks beoordeling door een terzake deskundige heeft plaatsgevonden. In casu was dit een psychiater vanwege klagers diagnose paranoïde schizofrenie (met betrekkingsideeën, beïnvloedings- en vergiftigingswanen en desorganisatie) bij een verstandelijke beperking. De toepassingen zijn tevens beoordeeld door de Wzd functionaris. Aan de hand van deze dagelijkse risico-inschatting en al dan niet aanwezige bereidheid bij klager om afspraken te maken, werd bepaald of tot deseparatie overgegaan kon worden. De commissie is van oordeel dat deze maatregelen niet langer dan noodzakelijk hebben geduurd. Dit deel van de klacht is dan ook ongegrond.

Ad II) onjuiste/onzorgvuldige uitvoering van de separatie

De commissie overweegt dat modelseparatie (in scheurhemd in plaats van eigen kleding) op basis van de regels en richtlijnen toegestaan is wanneer de veiligheid dit vraagt; dit was in het geval van klager volgens de commissie aan de orde. De commissie heeft voorts geconstateerd dat de mentor wel vroegtijdig van de toepassing van separatie op de hoogte gesteld is, en deze klacht niet ondersteunt. Deze aspecten van de klacht treffen derhalve geen doel.

De commissie heeft evenwel geconstateerd dat de door de CVP overgelegde (interne) regels van Trajectum terzake van separatie (handboek separatie en afzonderingsafspraken) inderdaad vermelden dat er elk half uur contact met de in de

separeer verblijvende cliënt dient plaatst te vinden. Verweerders bleken van die regel, die ook in het toetsingskader terugdringen separaties, IGJ januari 2016, onder 3.2 vervat is, niet op de hoogte te zijn. Zij gaven aan dat er wel elk uur contact heeft plaatsgevonden en dat er cameratoezicht was. Nu er geen inhoudelijk argument is aangedragen om af te wijken van de 30 minuten 'face-to-face' contactregel, oordeelt de commissie dat deze nageleefd had behoren te worden. Zeker gezien de situatie, waarin de cliënt eten en drinken weigerde en aangaf zich niet uit de wikkels los te kunnen/willen maken. Dat daarbij de klok in (of bij) de separeer aanvankelijk defect was acht de commissie ook in strijd met de zorgvuldigheid die bij separaties in acht genomen dient te worden. Gebleken is ook dat klager moeite heeft gehad weer grip op het tijdsverloop te krijgen.

Voorts vindt de commissie dat er op de zorgaanbieder een inspanningsverplichting rust om het recht van de cliënt te waarborgen zich te kunnen laten bijstaan door een advocaat (of CVP) wanneer hij gesepareerd is. Wanneer het onverantwoord geacht wordt om de cliënt zelf een telefoon en/of pen en papier ter hand te stellen wanneer hij daar om vraagt, dient de zorgverlening zich meer moeite te getroosten dan hier in casu is geschied. Wanneer het dossier een onjuist telefoonnummer vermeldt, lijkt het een kleine moeite om het juiste nummer in kwestie op te zoeken, de advocaat te bellen en vervolgens een bericht door te geven of de telefoon bij het luikje of de intercom te houden. Ook kan in zo'n situatie (bij onbereikbaarheid) aan de cliënt gevraagd worden of er contact met de CVP gewenst is. Het wordt niet juist geacht dat er voorwaarden verbonden zijn aan het recht op contact met de advocaat of het indienen van een klacht zoals dat uit het verweer en de stukken naar voren kwam ('eerst medicatie innemen, met de psychiater in gesprek, danwel de separeer (laten) schoonmaken'). Tenslotte oordeelt de commissie dat het (naderhand) evalueren van separatie met de patiënt sinds jaar en dag onderdeel uitmaakt van de standaard (toetsingskader terugdringen separatie IGJ, januari 2016 onder 1.5) en dus niet achterwege gelaten had mogen worden.

De commissie vindt dit deel van de klacht gegrond vanwege de hiervoor omschreven geconstateerde tekortkomingen.

Voor het toekennen van schadevergoeding ziet de commissie geen aanleiding.

BEOORDELING

De commissie oordeelt dat de klacht over

I) besluit tot toepassing van onvrijwillige zorg (separatie, fixatie, medicatie, cameratoezicht) van 9 juni tot en met 15 juni 2021 in het kader van art. 15 Wzd :

ongegrond is en de klacht over

II) onjuiste/onzorgvuldige uitvoering van de separatie: **gegrond is.**

Voor het toekennen van schadevergoeding ziet de commissie geen aanleiding.

RECHTSMIDDEL

Partijen kunnen, binnen zes weken na de dag waarop de commissie deze beslissing aan partijen heeft medegedeeld (dat wil zeggen: binnen zes weken na de dag waarop partijen gemeld is dat zij deze beslissing kunnen downloaden van het netwerk van de KCOZ), een verzoekschrift indienen bij de rechter ter verkrijging van een beslissing over de klacht (zie artikel 56c Wet zorg en dwang).

Deze uitspraak is vastgesteld op 13 oktober 2021 door de voorzitter van de Klachten-Commissie Onvrijwillige Zorg, de heer mr. J.A. Heeren, en de leden de heer drs. A.C. Louisse en mevrouw dr. mr. A.H.P.M. De Rooij

mr. J.A. Heeren,

voorzitter

Dit is de geanonimiseerde versie van een uitspraak van de KCOZ. Conform artikel 56b, lid 7 Wzd maakt de KCOZ haar uitspraken openbaar 'in zodanige vorm dat deze niet tot personen herleidbaar zijn, behoudens voor zover het de zorgaanbieder betreft'. De KCOZ maakt haar uitspraken openbaar door deze op de website van de KCOZ te publiceren